

schets 3 Bergrede: Meer dan het gewone (5:17-26)

A Kernpunten

- * Jezus is niet gekomen om de wet af te schaffen, maar om de wet tot zijn eigenlijke bedoeling te brengen. Geen zelfgemaakte regels zijn nodig, maar overvloediger gerechtigheid. Daartoe roept Jezus zijn discipelen op.
- * Met de schriftgeleerden discussieert Jezus over gerechtigheid door bijbeluitleg. Met de Farizeeën spreekt Jezus over de praktische consequenties van de gerechtigheid.

B Bijbelstudie

Lees Mattheüs 5: 17-26

Mattheüs 5

17 Meent niet, dat Ik gekomen ben om de wet of de profeten te ontbinden; Ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar om te vervullen.

18 Want voorwaar, Ik zeg u: Eer de hemel en de aarde vergaat, zal er niet één jota of één tittel vergaan van de wet, eer alles zal zijn geschied.

19 Wie dan één van de kleinste dezer geboden ontbindt en de mensen zo leert, zal zeer klein heten in het Koninkrijk der hemelen; doch wie ze doet en leert, die zal groot heten in het Koninkrijk der hemelen.

20 Want Ik zeg u: Indien uw gerechtigheid niet overvloedig is, meer dan die der schriftgeleerden en Farizeeën, zult gij het Koninkrijk der hemelen voorzeker niet binnengaan.

- a Wat wordt in vers 17 bedoeld met de uitdrukking "de wet en de profeten"?
- b Wat is de betekenis van de werkwoorden "ontbinden" en "vervullen". (vers 17)
- c Wat betekent het woord "gerechtigheid"? (vers 20)
- d Kun je in het kort weergeven wat Jezus in vers 17-20 wil zeggen?

21 Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet doodslaan; en: Wie doodslag pleegt, zal vervallen aan het gerecht.

22 Maar Ik zeg u: Een ieder die in toorn leeft tegen zijn broeder, zal vervallen aan het gerecht. Wie tot zijn broeder zegt: Leeghoofd, zal vervallen aan de Hoge Raad, en wie zegt: Dwaas, zal vervallen aan het hellevuur.

23 Wanneer gij dan uw gave brengt naar het altaar en u daar herinnert, dat uw broeder iets tegen u heeft,

24 laat uw gave daar, vóór het altaar, en ga eerst heen, verzoen u met uw broeder en kom en offer daarna uw gave.

25 Wees vriendelijk jegens uw tegenpartij, tijdig, terwijl gij nog met hem onderweg zijt, opdat uw tegenpartij u niet aan de rechter overlevere en de rechter aan zijn dienaar en gij in de gevangenis wordt geworpen.

26 Voorwaar, Ik zeg u: Gij zult daar voorzeker niet uitkomen, voordat gij de laatste penning hebt betaald.

- e Wie worden in vers 21 bedoeld met "de ouden"?
- f Welke weg naar verzoening wijst Jezus zijn volgelingen? (vers 23-24)
- g Hoe 'ver' moet je met iemand gaan die 'iets' met je heeft? (vers 25)

C Toelichting

* Vervullen

Voor een aantal mensen is het nu een uitgemaakte zaak: Jezus neemt de wet niet serieus! Hij zegt toch, dat je niet in het Koninkrijk der hemelen komt door het doen van de werken der wet, maar door Gods genade!

Maar fel reageert Jezus: Ik ben niet gekomen om het Oude Testament af te schaffen, maar om het te vervullen! Dat is: *de eigenlijke bedoeling duidelijk maken*.

Jezus is dus gekomen om uit heel het Oude Testament te halen wat erin zit. Jezus doet wat de Bijbel bedoelt.

Heel de wet is dus zeer belangrijk. Het luistert Nauw. Groot in het Koninkrijk van God is dus wie naar Gods wet leeft!

En dat tot op de 'jota': dat is de Griekse weergave van de 'jod', de kleinste letter van het Hebreeuwse alfabet; en de 'tittel': dat is het kleine haakje of streepje dat sommige Hebreeuwse letters hebben.

Dat betekent dat we met de geboden van God niet mogen schipperen of bepaalde dingen minder serieus nemen. Wie dat doet is 'klein' in Gods Koninkrijk.

Maar het gaat om het doen van gerechtigheid, overvloediger dan die van schriftgeleerden en Farizeeën.

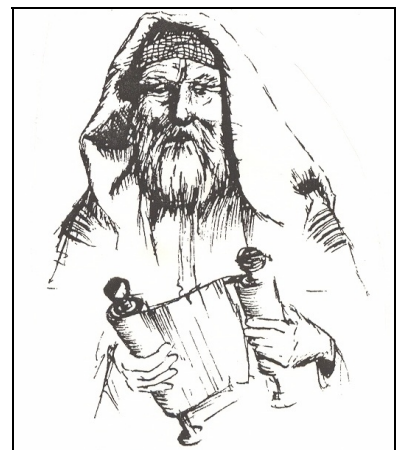
* Gerechtigheid

Bij dit woord zijn we aangeland bij *hét thema* van de Bergrede. Na de inleiding van de Bergrede in vers 1-20, komt nu de fundamentele discussie over de gerechtigheid. Over dat onderwerp is de Here Jezus achtereenvolgens in gesprek met:

- schriftgeleerden: Zij zijn de theologische leraars met een jarenlange opleiding. Jezus praat met hen aan de hand van een vijftal voorbeelden (doodslag, echtbreuk, eed, vergelding, liefde tot vijanden) over de uitleg van de Bijbel (5:21-48).

- Farizeeën: Zij zijn leden van een religieuze partij; mensen met een gewoon beroep. Door hun strenge levenswandel willen ze zich van anderen onderscheiden. In 6:1-18 vind je de praktische discussie van Jezus met hen over de praktijk van de wetsbeleving.

- discipelen: In 6:19-7:27 roept Jezus de discipelen op tot het betonen van meerdere gerechtigheid (= meer dan het gewone).

Maar, waarom is dat woord gerechtigheid zo belangrijk?

Voor veel joden betekende het: *Het doen van Gods geboden*. En dat deden ze heel nauwgezet. Pietluttig, zou je bijna zeggen. Zoals je dat bij christenen wel had in verband met de zondagsheiliging. Fietsen op zondag mocht bijvoorbeeld niet. Niet dat het fietsen op zondag op zichzelf zo'n groot kwaad was. Maar het zou kunnen leiden tot zwaardere versterking van de zondagsrust. En als je begint met fietsen - waar blijf je dan?

Maar dan wordt godsdienst ... 'regeltjes-godsdienst'. En of men áchter al die regels nog de GóD van die regels zag? En de éígenlijke bedoeling van de wet, namelijk de líefde? Je kunt je voorstellen dat op zó'n manier godsdienst een zaak van verplichtingen wordt.

Maar wat bedoelt Jezus dan met meerdere gerechtigheid? Nog preciezer leven? Nee, want in de Bijbel is gerechtigheid niet: pas op dat je je aan de regels houdt! Maar in de Bijbel is gerechtigheid een veel ruimer en royaler woord. Het is *functioneren naar Gods bedoeling en doen wat er van je verwacht wordt*.

Eén zo'n rechtvaardige was er. Eén mens die werkelijk zo functioneerde als het moest. Jezus. Hij was overvloedig in gerechtigheid. En wie Jezus kent gaat ook overvloediger gerechtigheid doen. Dan leef je uit wat Hij geeft. Dan leef je niet volgens een systeem van regels, maar uit de bron van de royale overvloed van het Koninkrijk der hemelen in liefde en naar Gods bedoeling.

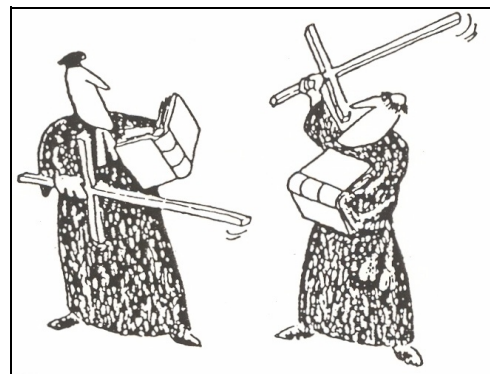
"Niet doodslaan"

En dan gaat Jezus een paar voorbeelden geven. Voor ons gevoel zijn ze wat overdreven. Maar dat was de redeneertrant van die tijd. Ze zijn ook niet bedoeld om altijd letterlijk opgevolgd te worden. Maar ze laten ons het verschil zien tussen je 'netjes aan de regeltjes houden' en overvloediger gerechtigheid.

* Neem nu het gebod: "Gij zult niet doodslaan". Je zou kunnen zeggen: ik moet dus zorgen dat ik iemand niet doodsla, dan blijf ik wel uit de handen van de rechter en is alles o.k.. Dus als ik in toorn met mijn naaste leef, is er nog niets aan de hand. Want dan krijg je heus de rechter niet op je dak.

Maar Ik zeg u ... dat zelfs iedereen die kwaad wordt op zijn broer moet terechtstaan. Wie bijvoorbeeld tegen zijn broer 'Leeghoofd' zegt, moet terechtstaan voor de Hoge Raad.

Voor Joden moet dit een extreme uitspraak zijn geweest. Het Sanhedrin, hoogste gerechtshof in Israël, kon moordzaken overlaten aan de kleinere regionale rechtbanken. Hoe absurd lijkt het dan dat men voor een kleiner vergrijp (een scheldwoord) bij het hoogste hof in Jeruzalem zou belanden!

* En even vreemd is het tweede voorbeeld: Wie tegen zijn broer zegt 'Domkop', verdient het hellevuur. Moordenaars in Israël verdienden de aardse dood door stening. Moet men voor een minder vergrijp (een scheldwoord) dan een nog verderreikende straf ontvangen, namelijk de eeuwige dood?

Door deze schokkende uitspraken laat Jezus aan de mensen voelen hoe zwaar God tilt aan liefdeloos gedrag tegen de naaste. Mensen vinden het niet zo erg als je een ander een beetje beschadigt: dat is tenslotte nog lang geen doodslag. Jezus leert het ons andersom. Het is niet de vraag of wij onze naaste het ergste besparen, maar of wij hem het beste gunnen!

* En het derde voorbeeld: Als je naaste terecht iets op je tegen heeft, moet er verzoening komen met hem en met God. Eerst met de naaste tegenover wie wij erkennen wat wij verkeerd deden of zeiden. Want zonder deze belijdenis aan hem is een gebed om vergeving tot God van nul en gener waarde. Maar dan ook met God. Want er is niet alleen een beschermde naaste gekwetst, maar ook de beschermende God is door ons gedrag verdriet gedaan.

Dus je naaste het beste gunnen. Dus geen mensen met een zogenaamde 'lagere opleiding' kwetsen (leeghoofd, domkop). En geen ongeboren kinderen, ouderen of zwakzinnigen of gastarbeiders het leven onmogelijk maken. Want wie zijn naaste minacht, heeft zijn naaste als aanklager bij het laatste gericht. Laten wij op tijd, zolang wij hier op aarde nog met elkaar op weg zijn, ons met elkaar verzoenen en vriendelijk zijn in plaats van te schelden. Anders wordt onze medemens onze aanklager bij de wetgever van het zesde gebod ...

D Gesprek

- 1 Waarom zou God geboden hebben gegeven?
- 2 Hebben de wetten uit het Oude Testament voor ons afgedaan?
- 3 Wat zijn de drie voorbeelden die Jezus geeft bij zijn uitleg van het gebod: "Gij zult niet doodslaan"? Welk voorbeeld spreekt je het meeste aan?

1

2

3

Voorkeur: , omdat

- 4 Binnen de groep van Farizeeën was ook wel zelfkritiek. Eén van hen schrijft zelf: Er zijn zeven soorten Farizeeën:

- 1 de waar-licht-mijn-belang-Farizeeër;
- 2 de je-kunt-het-wel-aan-me-zien-Farizeeër;
- 3 de gewetensvolle Farizeeër, die met terneergeslagen ogen op straat loopt om de vrouwen niet te zien en langs de muren sluipt;
- 4 de stamper-Farizeeër, die zo gebogen loopt dat hij lijkt op een stamper in een vijzel;
- 5 de Farizeeër van wat-is-mijn-plicht-opdat-ik-die-ervulle;
- 6 de Farizeeër van ik-verricht-dagelijks-een-goede daad;
- 7 en tenslotte de enig ware Farizeeër, hij die dat is uit vrees en liefde voor God.

Over wat voor soort Farizeeër Jezus het heeft in de volgende teksten:

- * Mattheüs 23:2-7:
- * Lucas 16: 14-15:
- * Lucas 18: 10-14:

"Niet-doodslaan tot in de diepte gezien is:
elkaar het leven mogelijk maken,
omdat óns het leven mogelijk is gemaakt."

Denkertje